

De schaduw van Augustus

Recensie

Rosita Steenbeek, *Julia. Vrijgevochten keizersdochter* (Amsterdam: Prometheus, 2022), 319pp. ISBN 978-90-446-3592-8.

Soms kan een mens aardig verrast worden en kloppen clichématige uitspraken als *'never judge a book by its cover'*.

Het is bijna een oxymoron wanneer we onder een dromerig schilderij van Lourens Alma Tadema (1836-1912) met twee frivole dames de ambitieuze titel van dit boek zien staan *Julia. Vrijgevochten keizersdochter*. Als vrouwen nu één iets helemaal niet zijn bij Alma Tadema, dan is het wel het adjectief waarmee Julia de Oudere (39 v. Chr. – 14 n. Chr.), de dochter van keizer Augustus, hier vereerd wordt. Mooie meisjes, al dan niet luchtig gekleed, passen binnen zijn geromantiseerd beeld van de wereld van de Grieken en de Romeinen en dienen vooral als verleidelijke decorstukken.

Met veel tegenzin begon ik dan ook aan de lectuur van de nieuwste worp van Rosita Steenbeek (Utrecht, 1957), die ik vooral kende van haar boeken over Italië waarbij vrouwen vaak de boventoon voeren. De spreekwoordelijke rode balpen werd er al in de aanslag gebracht en de koffie stond klaar om de eerste vermoedheid te bestrijden bij wat zich presenteerde als de zoveelste *chicklit*. Bovendien had ik als elke zichzelf respecterende classicus het meesterlijke *Augustus* gelezen van John Williams (1922-1994). Daarnaast had ik ook gretig gekeken naar series als *I Claudius* (BBC, 1976) gebaseerd op de boeken van Robert Graves, en *Rome* (HBO, 2005-2007). Wat kon dit *libellus novus* over Julia – geeuw – hier nog aan toevoegen?

En inderdaad, ik begon mij al te ergeren aan de proloog waarbij de auteur uitpakte met haar kennis over de stad Rome, waar zij sinds 1985 haar vaste stek heeft. Alsof die persoonlijke proloog nog niet voldoende was, nam de ergernis nog meer toe bij het vaststellen dat de auteur graag opnieuw persoonlijk opdook tussen het verhaal door om te vertellen hoe zij de plekken ervoer waar haar Julia ooit haar met sandalen omgespte voetjes had gezet.

En voor ik het goed en wel besepte, had die ‘vrijgevochten keizersdochter’ mij al op sleeptouw genomen. Zo leefde ik intens mee met haar drie huwelijken, de vijf kinderen die ze op de wereld had gezet en genoot ik van haar lange reis in het gebied van de Middellandse Zee. Ik begreep haar liefde voor haar vader, maar ook hoe de afstandelijkheid tussen de keizer en zijn enige kind zwaar op haar drukte. Als geen ander vertolkt Rosita Steenbeek de emotionele rollercoaster in het leven van Julia. Hoe werd zij niet tussen allerlei gevoelens heen en weer geslingerd in haar houding tegenover de ‘brute’ Marcus Agrippa, haar tweede echtgenoot, met wie ze moet trouwen maar uiteindelijk respecteert en misschien zelf een beetje bemint? Wanneer Agrippa sterft, huwt ze – opnieuw – tegen haar zin met Tiberius die ze verafschuwt maar met wie ze soms ook medelijden heeft. Geen enkele auteur heeft me ooit eerder zo laten meeleven met hoe het moet geweest zijn voor een Romeinse adellijke dame om te moeten trouwen met drie verschillende mannen, om het bed te delen met hen, om twee van hen te begraven en hoe verstikkend het rolpatroon was dat aan hen werd opgelegd.

Naast die ontleding van de zielenroerselen van Julia maken we ook kennis met de schaduwzijde van keizer Augustus. Bij Steenbeek is hij helemaal niet de man die door John Williams de hemel wordt ingeschreven. Vaak siddert Julia bij de geïdealiseerde standbeelden van haar vader, die als een dictator wordt afgeschreven. Hij ruimt iedereen uit de weg die voor hem een bedreiging kan vormen – zelfs jonge kinderen – en gebruikt zijn familie als schaakstukken in een Romeinse versie van *Game of Thrones*. Hij is verlekkerd op jonge meisjes (wat we ook al bij Suetonius kunnen lezen) en in de ogen van Julia is Vergilius niets meer dan een hielenlicker van haar vader. Wat verfrissend om dit te lezen!

Nog mooier is het hoe Steenbeek aandacht besteedt aan de literatuur ten tijde van Augustus. Zo is Julia verlekkerd op poëzie en maakt ze kennis met Ovidius en de vrouwelijke dichteres Sulpicia. Wel jammer dat er uit niet een van de gedichten van

Sulpicia geciteerd wordt, maar wel uit haar favoriete dichter Catullus. En wat geliefde dichters betreft, ze had – in tegenstelling tot wat alom beweerd wordt – geen resem aan minnaars, maar slechts één grote liefde in haar leven. Dit was de vrij onbekende dichter Jullus Antonius (43 – 2 v. Chr.) een zoon van Marcus Antonius en Fulvia, een pion op Augustus' schaakbord. Deze dichter zou een eigen epos geschreven hebben, de *Diomedia*, wat zijn kritische antwoord was op Vergilius' pluimstrijkende *Aeneïd*.

En zo kunnen we de loftrompet nog wat langer blazen voor Rosita Steenbeeks verfrissende kijk op een vrouw die misschien veel te lang in de schaduw van Augustus heeft gestaan. Als geen ander werpt zij licht op deze fascinerende vrouw, die met dit boek een mooi postuum eerbetoon krijgt.

Kortom, dit boek is een welkome aanvulling voor zowel mensen die reeds kennis hebben over Augustus en zijn tijd, maar ook voor jong en oud voor wie de oudheid maar al te vaak niets meer is dan een schilderij van Alma Tadema...

Bert Gevaert

Bert.Gevaert@sint-lodewijkscollege.be

